

Dugnad for det nye biblioteket

– Når vi lager systemer for digitalt utlån, bør vi ikke bare tenkte på e-bøker, men se alle e-medier under ett, altså e-bøker, lydbøker og film, sier adm.dir Kjetil Hillestad i Bibliotekenes IT-senter (Bibits).

AV ODD LETNES
REDAKTØR

Dermed kan brukerne klare seg med ett brukergrensesnitt og et system for håndtering av e-medier, slik det er mulig i BS Weblån. (BS Weblån eies av Biblioteksentralen og driftes av Bibits, red. ann). Hillestad mener at BS Weblån er enkelt å bruke for låneren og lett å administrere for de bibliotekansatte, og benyttes allerede av mer enn 100 bibliotek.

– E-mediene er her og de kommer til å vokse. Skal biblioteket låne e-medier, trengs et eget e-utlånssystem. Det får biblioteket med BS Weblån, som også kan kobles til det utlånssystemet biblioteket allerede har, sier Hillestad.

Bibliotek Pluss. Bibits er tradisjonelt mest kjent for utviklingen av Mikromarc, men nå har selskapet også utvidet porteføljen med for eksempel utstyr til åpne bibliotek, det vil si bibliotek som har utvidet den ordinære åpningstiden med ubetjent åpningstid. Mens man i Danmark har over 180 åpne bibliotek, er det først nå vi ser trenden på vei inn i Norge. For å møte denne utfordringen har Biblioteksentralen, BS Eurobib og Bit ITs gått sammen om et prosjekt de har kalt Bibliotek Pluss.

– Grunnen til at vi har kalt prosjektet Bibliotek Pluss, er at vi ser på hele biblioteket, ikke bare på åpne dører. Et ubetjent bibliotek er ikke nødvendigvis det samme som et betjent bibliotek. Låneren trenger assistanse på en annen måte i et bibliotek uten betjening. Da må vi se på hyllemerking, innredning, informasjonsbærere og selvbetjening. Utvidet, ubetjent åpningstid er en fordel for brukerne. Brukerne blir stadig mer vant til å håndtere forskjellige gjøremål til alle døgnets tider, enten vi snakker om å betale regninger i nettbanken eller å kjøpe billetter til kino eller ferier. Ved å utvide åpningstiden ut over den ordinære betjente tiden, får brukeren nettopp mulighe-

ten til å bruke biblioteket på en mer fleksibel måte, sier Hillestad.

Men han ser også at det er grunn til å være på vakt, særlig hvis enkelte politikere eller rådmenn begynner å tenke på åpne bibliotek som et sparetiltak.

– Utvidet ubetjent åpningstid må ikke ses på som en måte å spare penger på, det må ses på som en pluss-tjeneste, noe som gir brukerne totalt sett et bedre og mer fleksibelt bibliotektilbud.

Brukeren i sentrum. Bibits setter brukeren i sentrum. Hillestads grunnprinsipp lyder kort og godt: «Det er brukerne vi er til for.»

– Det er de som skal bestemme retningen på utviklingen. Vi lager ikke produkter eller systemer som vi trer ned over hodene på brukerne. Tvert i mot er det brukerne som skal bestemme retningen på utviklingen. Vi har derfor etablert brukergrupper, sier Hillestad og peker på grupper for Mikromarc innenfor både folke-, fag- og skolebibliotek.

Brukergruppene er en slags egen organisasjon innenfor Bibits med egen økonomi og egne styrer. De har to hovedoppgaver. Den ene er å arrangere brukermøter, den andre er å gi innspill til utviklingen av Mikromarc, slik at systemet blir best mulig for bibliotekene.

– Her arbeider gruppene tett i forhold til produktavdelingen vår, som designer det som skal lages, og utviklingsavdelingen som lager de endelige produktene og tjenestene, sier Hillestad.

Etter at Bibits har fått innspill fra brukergruppene og begynt å utforme produktene, tester utviklingsavdelingen dem på brukerne.

– Dermed får vi muligheten til å justere underveis, slik at vi unngår å ende opp med et resultat som ikke samsvarer med det brukerne ønsker.

– Hvorfor er det viktig at Bibits har etablert sine brukergrupper? Vi har spurt biblioteksjef Marianne Selvik ved Ås bibliotek.

– Bibits som systemleverandør har kompetanse på svært mange områder, men når det gjelder den daglige driften av et bibliotek og rutiner og behov der er det vi som jobber i bibliotek som er ekspertene. Brukergruppene gir Bibits innspill om hvordan systemet fungerer i hverdagen, og om hvilke funksjoner som kunne ha vært med på å gi enda bedre tjenester til brukerne våre, sier Selvik.

– Hvorfor er det viktig for deg å være med i brukergruppene, du er jo til og med leder for «folkestyret»?

– Hver brukergruppe har et valgt styre som er deres talspersoner overfor Bibits. Vi som sitter i styrene arbeider for at de utviklingsressursene som finnes skal brukes på best mulig måte. Et godt biblioteksystem er et av de viktigste redskapene bibliotekene har i den daglige driften. Her har vi og Bibits helt sammenfallende interesser, begge ønsker seg et biblioteksystem som ivaretar brukernes behov på best mulig måte. Men utviklingsønskene er mange og de bibliotekene som bruker Mikromarc er svært ulike og har mange forskjellige behov. Derfor er det svært nyttig å sitte sammen med styremedlemmer fra alle brukergruppene slik at vi sammen kan gi Bibits innspill i de ulike sakene og vurdering av hvor viktige de er. I tillegg har vi arbeidsutvalg som arbeider med enkelte deler av systemet når det er planlagt større endringer. Vi jobber svært tett med Bibits når det

Adm. dir. Kjetil Hillestad

gjelder utvikling, og vi har en reell påvirkningskraft i valgene som blir tatt, sier Selvik og legger til:

– I tillegg til å jobbe med utvikling er brukerstyrene med på å arrangere det årlige brukermøtet for Mikromarc-bibliotek. Her ønsker vi å gi deltakerne mulighet til å fordype seg i Mikromarc-stoff, men også å til å få inspirasjon på andre områder i vårt virke som bibliotekarer. Brukermøtet anbefales på det sterkeste – og i år skal vi være sammen med mange svenske brukere på Clarion Hotel Post i Göteborg.

Formidling stadig mer viktig. Iblant er det nyttig å stille de helt grunnleggende spørsmålene, mener Hillestad. Ett av dem lyder: Hva er formålet med Bibliotekenes IT-senter?

– Hvis vi tar utgangspunkt i et én hovedoppgave for bibliotekarene er å formidle litteratur og kunnskap, vil vår oppgave være å hjelpe bibliotekarene slik at de kan gjøre jobben sin best mulig. Derfor har vi de siste årene utviklet et nettbasert støttesystem for formidling, sier Hillestad og viser til CS Library.

– Mens Mikromarc er et system for å organisere og gjenfinne medier, er CS Library et system for formidling. Det som først og fremst kjennetegner CS Library er integrasjonen mellom bibliotekenes kataloger og bibliotekarenes artikler, anbefalinger og omtaler, som vanligvis formidles på hjemmesiden eller en egen blogg. Ved å integrere dette blir bibliotekarens formidlerrolle enklere.

I en tid hvor formidling blir en kjerneaktivitet i bibliotekene, er det viktig at verktøyene er tilpasset aktiviteten så godt som mulig. Da en sammenslutning av biblioteker i Nord-Hordaland i fjor tok i bruk CS Library, valgte Lindås bibliotek faktisk å kutte ut den gamle hjemmesiden, opplyste biblioteksjef Marit Gro Berge til Bok og Bibliotek (nr 2/2013).

Flaggskip med stø kurs. Det har i det siste blitt lansert enkelte biblioteksystemer som er basert på Open Source-løsninger. Det kan virke besnærende at de enkelte modulene i slike systemer er gratis, mener Hillestad, men det koster penger å utvikle og drifte systemene, og disse utgiftene kan lett bli uforutsigbare.

– For Mikromark opererer vi med forut-

Bibits' folkestyre. Bakerste rad fra venstre: Magnhild Johansen (Bodin VGS), Siv Marit Ersdal (Drammen VGS), Vegard Krog Petersen (Sarpsborg bibliotek). Rad 2: Else Ishaug (NORAD), Marianne Selvik (Ås bibliotek), Anders Johansson (Högskolan i Skövde). Rad 3: Rigmor Plikk (Røyken VGS), Mari Louise Mallasvik (Time bibliotek), Even Sinding-Larsen (Forsvaret). Rad 4: Berit Hagen Ese (Politidirektoratet), Jan Johannesson (Borås Stadsbibliotek), David Sæther (Lenvik bibliotek). Foran: Hilde Papatzacos (Våland skole), Elin Marieboe Hovde (Modum bibliotek), Dag Magne Konglevoll (Godlia skole). Ikke tilstede: Lone Gregersen Johansen (Malakoff skole) og Tereza da Silva (Oslo Politidistrikt). Foto: Jens-Christian Strandos

sigbare kostnader. Vi sørger for utvikling og vedlikehold, mens brukerne betaler en fast årsavgift. På den måten blir utgiftene forutsigbare. Alt vi gjør blir gjort tilgjengelig for alle, uten tilleggskostnad. Alternativet er at bibliotekene selv bygger opp egen IT-kompetanse eller betaler konsulenter hver gang systemet trenger en oppdatering. Det vil fort bli kostnadskrevenende og kan gå på bekostning av bibliotekets kjernefunksjoner.

– I tråd med det vi sa om brukermedvirkning tidligere, fortsetter Hillestad, liker vi å se på hele Mikromarc som et dugnadsbasert biblioteksystem designet for norske, svenske og nå også finske bibliotek. Våre eiere, Biblioteksentralen og Forlagsentralen, er beskjedne. De tar ikke ut noen stor fortjeneste, men lar eventuelle overskudd gå tilbake til virksomheten slik at det kommer bibliotekene til gode. ■